

İlkokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerde işeme bozukluğu ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*

Investigation of the relationship between the voiding dysfunctions of first graders in primary school and parental attitude

Nihan Bahşi¹, Betül Aktaş²

¹ Cengiz Gökçek Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Gaziantep, Türkiye, nihandemirduzen@gmail.com., 0000-0001-8634-0134

² İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, betulaktas36@gmail.com., 0000-0002-5007-8186

*Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığındaki birinci yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

ÖZ

Giriş: Bu araştırma, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinde işeme bozuklukları ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve yöntem:** Kesitsel olarak yapılan bu çalışma, Gaziantep İli Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı üç ilkokulda Eylül 2018 - Mayıs 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 982 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Evren örneklem kabul edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden, verilerin toplandığı tarihlerde okulda bulunan ve veri toplama formlarını eksiksiz doldurarak geri gönderen 420 çocuk ve ebeveyni araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Aile Bilgi Formu, İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) ve Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 23.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik ve ortalama değerleri hesaplanmış, verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek için Normalite Testleri yapılmış ve test sonuçlarına göre normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Verilerin normalite testi sonucuna göre parametrik (t testi, varyans analizi) test yöntemleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin İBSS puan ortalaması $2,87 \pm 3,66$ olarak saptanmıştır. Öğrencilerin %8,6'sında işeme bozukluğu tespit edilmiştir. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; Otoriter Tutum alt boyut puan ortalaması $24,12 \pm 7,08$ 'dir ve otoriter tutum arttıkça işeme bozukluğunun arttığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$). ETÖ İzin Verici Tutum alt boyut puan ortalaması $20,61 \pm 5,54$ 'dir ve izin verici tutum ile işeme bozukluğu arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde istatistiksel olarak sınırdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p = 0,05$). Korumucu Tutum alt boyut puan ortalaması $35,35 \pm 5,79$ ve Demokrat Tutum alt boyut puan ortalaması $71,30 \pm 9,802$ olarak saptanmıştır. **Sonuç:** Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarının işeme bozukluklarında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

Introduction: This study was conducted with the aim of investigating the relationship between voiding disorders and parental attitudes of the first graders in primary school. **Materials and Methods:** This cross-sectional study was carried out in three primary schools affiliated to Gaziantep Province Şahinbey District Directorate of National Education between September 2018 and May 2019. 982 students form the total population of the study. No sample selection was made in the study. Universal sampling was accepted. Those who accepted to participate in the study, those who were at school at the time of data collection and 420 children and their parents, who completed the data collection forms and returned, were also included in the study. Family Information Form, "Voiding Dysfunctions Symptom Score" and Parental Attitude Scale (PAS) were used as data collection tool. Statistical analysis of the data was done by SPSS 23.0 statistical package program. In the evaluation of the data, the number, percentage and mean values were calculated to determine if the data show normal distribution, Normal Distribution Tests were performed and it was found that the distribution was normal according to the test results and parametric (t test, variance analysis) test methods were used according to the results of normality test. **Results:** The mean score of the students is $2,87 \pm 3,66$. It is determined that % 8.6 of the students have voiding disorder. When Parental Attitude Scale (PAS) sub-scale mean scores are examined; the average of authoritarian attitude sub-dimension score is $24,12 \pm 7,08$ and it is determined that the urge dysfunction increases as the authoritarian attitude increases ($p < 0,05$). PAS Allowance Attitude subscale mean score is $20,61 \pm 5,54$ and it is determined that there is a very low level of positive correlation between the permissive attitude and voiding disorder ($p = 0,05$). It is stated that the mean of the protective attitude sub-dimension score is $35,35 \pm 5,79$ and Democrat Attitude subscale mean score is $71,30 \pm 9,802$. **Conclusion:** As a result, it is concluded that parenting attitudes and behaviors of parents are effective in voiding disorders.

Anahtar Kelimeler:

İşeme Bozukluğu, Ebeveyn Tutumu, Enüresis, Okul Sağlığı Hemşiresi.

Key Words:

Voiding dysfunction, Parental Attitude, Enuresis, School Health Nurse.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Cengiz Gökçek Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Gaziantep, Türkiye, nihandemirduzen@gmail.com.

DOI:

10.52880/sagakaderg.1079466

Gönderme Tarihi/Received Date:

02.03.2022

Kabul Tarihi/Accepted Date:

21.05.2022

Yayımlanma Tarihi/Published Online:

01.09.2022

GİRİŞ VE AMAÇ

Aile, çocuk için önemli ve ilk sosyal deneyimlerini edindiği, öğrenme becerilerini geliştirdiği ortamdır. Çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesi, doğumundan itibaren içinde bulunduğu aile bireylerinin olumlu, tutarlı davranışları ve sevgi dolu tutumuna bağlıdır (1-2). Toplumun gelecekteki tek güvencesi ve en küçük bireyleri olan çocuklar sağlıklı aile ilişkileri içinde yetişmiş olması gereken kimselerdir. Çocuğun bakımından sorumlu olan anne ve babaların tutumunu kendi kişilik ve demografik özellikleri veya çocuğa ait özellikler etkileyebilmektedir. Çocukların toplumsal ve zihinsel açılarından yetkin bireyler olması isteniyorsa, baskıcı olmayan, esnek ve hoşgörülü ancak denetimsiz olmayan ebeveynlere gereksinimi vardır. Ebeveynler çocuklarını eğitirken, öncelikle çocukların gelişim özelliklerini bilmeli, onların ihtiyaçlarına uygun yanıtlar veren yetişkinler olmalıdırlar (3).

Ölümcül bir sorun olmamasından dolayı toplumda yeterince önemsenmeyen işeme bozukluğu çocuk ve başta anne olmak üzere aile fertlerinin yaşam kalitesini ve psikososyal iyilik halini olumsuz etkilemektedir (4). Genellikle okul çağı döneminde bu bozukluk problem olarak algılanır. Bu süreçte özellikle gündüz altını ıslatma; utanma ve akranları tarafından alay edilme korkusu nedeniyle çocuğun yaşam kalitesini, okul başarısını ve sosyal iletişimini önemli ölçüde etkileyebilir. Bazı çalışmalarda idrar kaçırın çocukların; yaşlarına ve hem cinslerine göre okul performanslarının ve sosyal aktivitelere katılımlarının daha kötü olduğu ve bu çocukların ailelerinde daha fazla ebeveynlik stresi olduğu saptanmıştır (5). Modern yaşam tarzının getirdiği yeni yaşam biçimleri sonucu ile çocuğun tuvalet alışkanlıklarında ve eğitiminde meydana gelen değişimler sebebiyle işeme fizyolojisi etkilenebilir (6). Ailede daha önceleri idrar kaçırın birisi olsa dahi çocuğunda aynı sorunu görmek aile için kabul edilemez bir durum haline dönüşebilir. Her gece birçok kez çocuğu uykusundan kaldırıp tuvalete götürmeye çalışmak, annelerde uyku kalitesini bozarak daha gergin ve stresli bir hale sokabilir. Bu zaman ve enerji kaybı giderek artan bir süreçte annelerin çocuklarına karşı davranış değişikliğine neden olabilecek boyuta varabilir (7). Primer sağlık hizmeti veren okul hemşireleri, İB problemi olan çocuklarda aileye, okula ulaşma ve aile-çocuk-okul arasındaki iş birliğine dayanan programlarda tanılama ve yönetmede ideal bir konumdadırlar. Okul sağlığı yönünden öğretmenler ve aileler İB'nun hastalık olduğu konusunda bilgilendirilmeli, saklı kalan vakaların ortaya çıkarılması için saha ve okul taramaları yapılmalı ve erken tedaviye başlanmalıdır (8).

Bu çalışmanın amacı ilkököl birinci sınıf öğrencilerinde işeme bozuklukları ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Kesitsel nitelikteki bu çalışma Gaziantep İl Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı üç ilkökölde Eylül 2018-Mayıs 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Kasım 2018-Aralık 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmanın evrenini Gaziantep ili Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden edinilen özel bilgilere göre sosyoekonomik durumu düşük, orta ve yüksek olarak belirlenmiş üç okulda öğrenim gören 982 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Evren örneklem kabul edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden, verilerin toplandığı tarihlerde okulda bulunan ve veri toplama formlarını eksiksiz doldurarak geri gönderen 420 çocuk ve ebeveyni araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler, Aile Bilgi Formu, İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) ve Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ile ailelerden toplanmıştır. Veri toplama formları ailelere öğrenciler aracılığıyla kapalı zarf yöntemi ile gönderilmiş, aile tarafından doldurulması belirtilip ek olarak verilen zarfla kapalı olarak öğrenciyle geri göndermeleri istenmiştir.

Aile Bilgi Formu: Çalışmada literatür taranarak araştırmacı tarafından geliştirilen Aile Bilgi Formu ilk 10 sorusu sosyodemografik özellik ile ilgili, 5 soru ise çocukların işeme özelliklerine yönelik olmak üzere toplamda 15 sorudan oluşmaktadır.

İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS): Akbal ve arkadaşları (9) tarafından geliştirilip geçerlilik ve güvenilirliği kanıtlanmış olan İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) 14 soru içermektedir. İlk 13 soru çocuğun idrar ve dışkılama alışkanlıkları, gece ve/veya gündüz idrar kaçırma durumu ve işeme fonksiyonlarını; 14. soru ise çocuğun genel yaşam kalitesini değerlendirme amaçlıdır. İBSS'nun değerlendirilmesinde 1.,2. ve 3. sorudan alınacak min 0, max 9'ar puan; 4. sorudan min 0, max 5 puan; 5, 8, 9, 11, 12 ve 13. Sorulardan min 0, max 2 puan; 6. Sorudan min 0, max 3 puan ve 7. ve 10. Sorudan min 0, max 1 olmak üzere ölçekten minimum 0, maksimum 33 puan elde edilebilmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,50 olmakla birlikte bu çalışma için Cronbach Alpha değeri 0,711 olarak belirlenmiştir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ): Ebeveynlerin 2-6 yaş çocuklarına olan tutumlarını ölçmek amacıyla Demir Karabulut ve Şendil (10-11) tarafından geliştirilen Ebeveyn Tutum Ölçeği, dört alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten minimum 46 maksimum 230 puan alınmaktadır. Beşli likert tip ölçekte maddeler davranış biçimleri şeklindedir ve her bir davranış biçiminin karşısında ebeveynlerin seçecekleri, sıklık oranlarına göre farklılaşan 5 seçenek bulunmaktadır. Bunlar; "Her zaman böyledir", "Çoğunlukla böyledir", "Bazen böyledir", "Nadiren böyledir" ve "Hiçbir zaman

Bahşi ve Aktaş: İşeme bozukluğu ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişki

böyle değildir” şeklinde oluşturulmuştur. Böylece yanıt veren ebeveynlerin, ifade edilen davranışı ne sıklıkta yaptıklarının bulunması sağlanmıştır. Her madde için bu seçeneklerden biri işaretlenmektedir. “Her zaman böyledir” 5 puan; “Çoğunlukla böyledir” 4 puan; “Bazen böyledir” 3 puan; “Nadiren böyledir” 2 puan ve “Hiçbir zaman böyle değildir” 1 puan almaktadır. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Bir boyuttan yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelmektedir.

Araştırmanın verilerinin istatistiksel analizi SPSS 23.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik ve ortalama değerleri, verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek için, Normalite testleri yapılmış ve test sonuçlarına göre normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Verilerin normalite testi sonucuna göre parametrik (t testi, varyans analizi) test yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca araştırmanın bulgularının değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, min-max, değerler ve yüzdelik sayılar hesaplanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasını yapan yazarlardan kullanım izin, Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan etik kurul izni, Milli Eğitim Müdürlüğünden çalışma için kurum izni ve katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

BULGULAR

Çalışma sonucuna göre, öğrencilerin %50,2’si erkek ve %56,9’u altı yaşındadır. Öğrencilerin %93,8’i anne ve babası ile birlikte yaşamaktadır, %34,8’inin annesi ilkököl mezunu ve %83,8’i ev hanımıdır. %32,1’nin babası lise mezunu ve %94’ü bir işte çalışmaktadır. Öğrencilerin %55,2’ sinin aile geliri giderine eşit ve %35,7’si iki kardeştir. Çalışma forumunu dolduran ebeveynlerin 81,7’sini anneler oluşturmaktadır (Tablo-1).

Çalışma sonucuna göre, araştırma kapsamındaki erkek öğrencilerin %4,9’unun sünnet olmadığı, sünnet olan öğrencilerin %37,9’unun 0-1 yaş aralığında sünnet olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %52,1’nin evlerinde alafranga tuvalet kullandığı, %92,6’sının annesinin ve %92,9’unun babasının çocukken altını ıslatma durumunun olmadığı belirlenmiştir (Tablo-2).

Öğrencilerin İBSS’den aldığı minimum puan 0, maksimum puan 23 ve puan ortalaması $2,87 \pm 3,66$ olarak saptanmıştır. Çalışma sonucuna göre, öğrencilerin %91,4’ü 0-8,4 puan aralığında, %8,6’sı 8,5-24 puan aralığında yer almaktadır (Tablo-3).

Katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve alt boyutlarına ilişkin bulgular Tablo-4’de verilmiştir.

Katılımcıların Otoriter Tutum alt boyutundan aldığı minimum puan 11, maksimum puan 55 ve ETÖ Otoriter Tutum alt boyut puan ortalaması $24,12 \pm 7,08$ ’dir. Katılımcıların Demokratik Tutum alt boyutundan aldığı minimum puan 25, maksimum puan 85 ve ETÖ demokrat Tutum alt boyut puan ortalaması $71,30 \pm 9,80$ ’dir. Katılımcıların Koruyucu Tutum alt boyutundan aldığı minimum puan 16, maksimum puan 45 ve ETÖ Koruyucu Tutum alt boyut puan ortalaması $35,35 \pm 5,79$ ’dir. Katılımcıların Koruyucu Tutum alt boyutundan minimum puan 9, maksimum puan 45 ve ETÖ İzin Verici Tutum alt boyut puan ortalaması $20,61 \pm 5,54$ ’dir (Tablo-4).

Ebeveyn Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt boyutu puan ortalaması ile İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) puan ortalaması arasında, pozitif yönde çok zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Ebeveyn Tutum Ölçeği İzin Verici Tutum Alt boyutu puan ortalaması ile İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p = 0.05$). Ebeveyn Tutum Ölçeği Koruyucu tutum ve Demokratik Tutum alt boyutları puan ortalaması ve İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo-5).

TARTIŞMA

İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS)’na göre 8,5 puandan büyük olan olgular disfonksiyonel işeme açısından anlamlı kabul edilmektedir. Bu çalışmada örneklem grubunda yer alan üç okulda disfonksiyonel işeme prevalansı %8,6 olarak saptanmıştır. Çalışma sonucuna benzer şekilde Çolpan Yurdakul (2012) İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) sorularına tam yanıt veren 3892 çocuktan 363’ünün 8,5 ve üzerinde puan aldığını ve işeme bozukluğu prevalansının %9,3 olduğunu bildirmiştir (6).

Ankara’da Türkcan Aydın (2012) tarafından yapılan bir çalışmada İBSS’na göre 8,5’in üzerinde olan 86 öğrenci oranı %43 olarak saptanmıştır (12). İzmir’de Yoğurtçu (2015) İBSS puan ortalaması 8,5’in üzerinde olan öğrenci oranının %12 olduğunu bildirmiştir (8). Disfonksiyonel işeme oranları arasındaki bu farklılıkların örneklem grupları arasındaki sosyo-kültürel özelliklerden ve yaş gruplarındaki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülebilir. Kimi zaman aileler çocuklarının işeme bozukluklarını doğru bir şekilde yansıtmamakta ve bu sorunu gizleme eğiliminde olabilmektedirler. Akbal ve arkadaşları (2005) Ankara’da İBSS ortalamasını 18,56 ile 2,88 arasında saptamıştır (9). Bu sonuçlar çalışmamız sonucu olan 8,6 İBSS ortalaması ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler (n=420)	Sayı	%
Cinsiyet		
Erkek	211	50,2
Kız	209	49,8
Yaş		
8 yaş	16	3,8
7 yaş	157	37,4
6 yaş	239	56,9
5 yaş	8	1,9
Anne baba birliktelik durumu		
Birlikte yaşayan	394	93,8
Ayrı yaşayan	26	6,2
Anne eğitim durumu		
İlkokul mezunu	146	34,8
Ortaokul mezunu	76	18,1
Lise mezunu	121	28,8
Üniversite mezunu	77	18,3
Baba eğitim durumu		
İlkokul mezunu	92	21,9
Ortaokul mezunu	74	17,6
Lise mezunu	135	32,1
Üniversite mezunu	119	28,3
Annenin çalışma durumu		
Ev hanımı	352	83,8
Çalışıyor	68	16,2
Babanın çalışma durumu		
Çalışmıyor	25	6,0
Çalışıyor	395	94,0
Ailenin gelir durumu		
Gelir az	150	35,7
Gelir gider eşit	232	55,2
Gelir fazla	38	9,0
Kardeş sayısı		
Tek çocuk	58	13,8
1 kardeş	150	35,7
2 kardeş	121	28,8
3 ve üzeri	91	21,7
Formu dolduran ebeveyn		
Anne	343	81,7
Baba	77	18,3

Tablo 2. Çocukların ve Ebeveynlerinin İşeme ile İlgili Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler (n=420)	Sayı	%
Erkek çocukların sünnnet olma durumu (n=211)		
Olmayan	10	2,4
Olan	201	47,9
Erkek çocukların sünnnet olma yaşı (n=211)		
0-1 yaş	159	37,9
1-5 yaş	36	8,6
5 ve üzeri	6	1,4
Kullanılan tuvalet şekli		
Alaturka	201	47,9
Alafranga	219	52,1
Annenin çocukken altını ıslatma durumu		
Olmadı	389	92,6
Oldu	31	7,4
Babanın çocukken altını ıslatma durumu		
Olmadı	390	92,9
Oldu	30	7,1

Bahşi ve Aktaş: İşeme bozukluğu ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişki

Tablo 3. İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS)'den Alınabilecek ve Öğrencilerin Aldığı Min-Max Puanlar ile Puan Ortalamaları ve İBSS Puanının Kategorik Olarak Dağılımı (n=420)

İBSS Ölçekten Alınabilecek Min-Max Puan	İBSS Ölçekten Alınan		İBSS Kategorik Değerlendirme		
	Min-Max Puan	X ± SS	Kategori	n	%
0-39	0-23	2,87± 3,66	İşeme bozukluğu olmayanlar (0-8.4 Puan)	384	91,4
			İşeme bozukluğu olanlar (8.5-24 Puan)	36	8,6

Tablo 4. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı

ETÖ Alt boyutları (n=420)	Ölçekten Alınabilecek Min-Max Puan	Ölçekten Alınan	
		Min-Max Puan	X ± SS
Otoriter Tutum	11-55	11-55	24,12 ± 7,08
Demokrat Tutum	17-85	25-85	71,30 ± 9,80
Koruyucu Tutum	9-45	16-45	35,35 ± 5,79
İzin verici Tutum	9-45	9-45	20,61± 5,54

Tablo 5. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Boyutları Puan Ortalamaları ile Öğrencilerin İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) Puan Ortalaması Arasındaki İlişki

ETÖ Alt Boyutları (n=420)	İşeme Bozukluğu Semptom Skoru	
	r	p
Koruyucu Tutum	0.012	0.80
Otoriter Tutum	0.196	0.00
Demokrat Tutum	-0.072	0.16
İzin Verici Tutum	0.096	0.05

Çalışma sonucunda, İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS)'na göre öğrencilerde en sık görülen semptomların oranları, gündüz idrar sıklığı sayısı 5'den az %96,4, acil idrar yapma isteği olanlar %50,2, gündüz kaçırma %18,6, kabızlığı olanlar %14,3, gece kaçırma %15,5, idrar tutma manevraları yapan %17,1, idrar kaçırma (sıkışma inkontinansı) olanlar %10,2, aralıklı işemesi olanlar %2,1 olarak saptanmıştır. Kajiwaru ve arkadaşlarının (13) Japonya'da yaptıkları çalışmada idrar kaçırma (sıkışma inkontinansı) %94,6, nokturnal enüresiz (gece işemesi) %26,2, gündüz idrar kaçırma %14,6 tespit etmiştir. Bu çalışmaya benzer şekilde Vaz ve arkadaşlarının (14) Brezilya'da yaptığı çalışmada öğrencilerde gündüz kaçırma %30,7, kabızlığı olanlar %30,7, idrar tutma manevraları yapan %19,1, idrar kaçırma (sıkışma inkontinansı) olanlar %13,7, günlük idrar sıklığı sayısı 7'den az %10,7 olarak belirtmiştir. Türkcan Aydın (12) Ankara ilinde 4-18 yaş grubu en az bir kez idrar yolu enfeksiyonu geçirmiş 200 çocuk ile yaptığı çalışmada belirlenen semptomlar arasında, aciliyet hissi %93, gündüz kaçırma %89, idrar kaçırma (sıkışma inkontinansı) %86, gece kaçırma %73, idrar tutma manevraları %66 olarak belirtmiştir. İşeme bozukluğu ile ilgili semptom oranlarının farklılık göstermesi öğrenci sayısı, yaşı ve sosyokültürel etkenler ilgili ilişkilendirilmektedir.

Ülkemizde yapılan farklı çalışmalarda gündüz idrar kaçırma (GİK) sıklığı %1,9-8,3 arasında bildirilmektedir (6). Bu sıklık ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte %2,1-30 arasında değişmektedir. Bu çalışmada GİK sıklığı %18,6 olarak bulunmuştur. Çolpan Yurdakul'un (2012) çalışmasında GİK sıklığı %25,4 olarak saptanmıştır (6). Ülkemizdeki diğer çalışmalara göre saptanan bu yüksek oran ankette yöneltilen soruların anlaşılabilirliği ile değişkenlik gösterebilmektedir.

Çalışma sonucuna göre çocuklarda günde beşten fazla işeme gündüz idrar yapma sıklığı olarak tanımlanmış olup prevalansı %3,6 olarak saptanmıştır. Gündüz idrar sıklığı arttıkça işeme bozukluğu görülme oranı da istatistiksel olarak anlamlı oranda artmaktadır. Bu nedenle gündüz işeme sıklığı olan çocukların günlük sıvı alımlarının düzenlenmesi ve zamanlı işeme programının uygulanması ile işeme bozukluğunun bir miktar önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Çalışma sonucuna göre gündüz idrar sıklığı sayısı 5'den az olanlar %96,4 gibi yüksek bir oranda saptanmıştır. Vernon ve ark. (15) 9-11 yaş arası konstipasyonu olan 551 İngiliz ve İsveçli çocuk üzerinde yaptıkları bir çalışmada çocukların okul tuvaletlerini rahatsız edici, kirli, kötü kokulu ve korkutucu bulduğunu bildirmişlerdir. İngiliz erkek çocukların %62'sinin ve

kız çocukların %35'inin okul tuvaletini kullanmaktan kaçındıkları, İnceşli çocuklarda ise bu oranın %28 olduğu belirtilmiştir. Bu durum bize okul çağı çocuklarında aciliyet hissi ve idrar tutma manevralarının yüksek olmasının nedenini açıklayabilir. Çalışmada bu durum sorgulanmamış olup, çalışma sırasındaki gözlemimiz okulların tuvaletlerinin kirliliği, kötü kokulu olduğu ve aynı zamanda öğrenci sayısına göre yetersiz olduğu yönündedir. Özellikle okul çağı çocuğunun önemli bir sorunu olan işeme bozukluğunun önlenmesinde okul tuvaletlerinin düzenlenmesi çocukların teneffüs dönemlerinde tuvalete gitmeleri sağlanmalıdır.

Uluslararası ve ulusal literatürde ilgili yaş grubunda ebeveyn tutumu ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle benzer nitelikteki çalışmalardan tartışmada yararlanılmıştır. Bu çalışmada ebeveynlerin otoriter tutum alt boyut puan ortalamasının $24,12 \pm 7,08$ olduğu ve orta düzeyde otoriter tutuma sahip oldukları söylenebilir. Şendil ve Karabulut Demir (10-11)'in çalışmasında otoriter tutum puan ortalaması $44,27$ olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada ebeveynlerin demokratik tutum alt boyutundan aldığı puan ortalaması $71,30 \pm 9,80$ olduğundan ebeveynlerin yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir. Şendil ve Karabulut Demir (10-11)'in çalışmasında ebeveynlerin demokratik tutum puan ortalamasının $75,98$ olduğu bildirilmiştir. Batı ülkelerinde yapılan bazı araştırmalarda demokratik-dengeli tarzın başta olumlu kendini düzenleme becerisi olmak üzere, öz yeterlik algısı, özsaygı, sorumluluk duygusu, akademik başarı gibi olumlu sonuçlarla, otoriter tutumun ise olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (16).

Bu çalışmada ebeveynlerin Koruyucu Tutum alt boyutundan aldığı puan ortalaması $35,35 \pm 5,79$ olarak belirlenmiştir. Bu durumda ebeveynlerin koruyucu tutumlarının yüksek olduğunu ifade edebiliriz. Şendil ve Karabulut Demir (10-11)'in İstanbul ilinde yapılan çalışmasında koruyucu tutum puan ortalaması $23,59$ bulunmuştur. Bu çalışmada daha fazla koruyucu tutuma sahip olmaya, batıdan doğuya doğru gidildikçe farklılaşan kültürel özelliklerin neden olabileceği düşünülmektedir. Anne baba tutumu özünde kültürel değerleri aktarmayı amaçlayan bir sosyalleşme aracı olduğundan kültürden bağımsız olması beklenemez. Dolayısıyla, ebeveynler her bir ebeveynlik tarzına ve bu tarzın gerektirdiği tutum, davranış ve uygulamalara içinde yaşadıkları kültürün öngördüğü sosyalleşme amacına uygun olarak başvururlar (17-18-19). Türk kültüründe ve benzeri diğer kültürlerde ebeveyn disiplini ve sıcaklığının birbirinin karşısında değil birbirini tamamlayan boyutlar olarak algılandığı ileri sürülmektedir. Benzer olarak Batı kültürlerindeki

aşırı korumaya dayalı ebeveynlik olumsuz algılanır ve çocuklar üzerindeki etkileri olumsuz olurken, Türkiye'de ve Asya ülkelerinde genel olarak olumlu koruma olarak algılanmakta ve bu nedenle çocuklar üzerinde de olumsuz sonuçlara yol açmamaktadır (20).

Ebeveynlerin izin verici tutum alt boyutundan aldığı puan ortalaması ise $20,61 \pm 5,54$ olarak saptanmıştır. Şendil ve Karabulut Demir (10)'in çalışmasında izin verici tutum puan ortalaması $32,98$ olarak bildirilmiştir. Bu çalışmada yer alan ebeveynlerin izin verici tutumlarının oldukça düşük olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, ETÖ alt boyutları ile İBSS puan ortalaması arasındaki ilişki incelenmiştir. Uluslararası ve ulusal literatürde bu konuyla ilgili irdelenmiş bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuyla ilgili daha geniş çaplı ve ayrıntılı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü aile tutumunun çalışma bulguları ile de örtüşerek işeme bozukluğu ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çalışma sonucuna göre, Ebeveyn Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt boyutu puan ortalaması ile İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) puan ortalaması arasında, pozitif yönde çok zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Ayrıca Öğrencilerin İBSS kategorik değerlendirmesine göre ebeveyn tutumu puan ortalamalarının karşılaştırılmasında, işeme bozukluğu olan ve olmayan öğrencilerin ebeveynlerinin Ebeveyn Tutum Ölçeği Otoriter tutum alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p < 0,05$) saptanmıştır. İşeme bozukluğu görülen çocukların ailelerinin otoriter tutumda olduğunu, otoriter tutum arttıkça işeme bozukluğunun arttığını söyleyebiliriz. Ebeveyn Tutum Ölçeği Koruyucu tutum, Demokratik Tutum ve İzin Verici tutum alt boyutları puan ortalaması ve İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS) puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > 0,05$, $p = 0,05$). İşeme bozukluğu görülen çocukların ailelerinin koruyucu, demokratik ve izin verici tutumda olmadığını, bu tutumların işeme bozukluğu oluşumunu etkilemediğini söyleyebiliriz. Çalışma sonucuna göre annede ve babada çocukken işeme durumuna göre ebeveyn tutumu puan ortalamaları karşılaştırılmasında, Otoriter Tutum, Demokratik Tutum, İzin Verici Tutum ve Koruyucu tutum alt boyut ortalamalarına göre anlamlı farklılık olmadığı ($p > 0,05$) saptanmıştır. Uluslararası ve ulusal literatürde bu konuyla ilgili irdelenmiş bir çalışmaya rastlanmamıştır.

SONUÇLAR

Bu çalışmada İBSS'ye göre işeme bozukluğu prevalansı %8,6 olarak saptanmıştır. İşeme Bozukluğu Semptom Skoru (İBSS)'na göre öğrencilerde en sık görülen semptomların sırasıyla gündüz idrar sıklığı sayısı 5'den az olması, acil idrar yapma isteği, idrar tutma manevraları

Bahşi ve Aktaş: İşeme bozukluğu ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişki

yapma, idrar kaçırma (sıkışma inkontinansı), gündüz idrar kaçırma, gece idrar kaçırmadır. Ebeveynlerin demokrat ve koruyucu tutumlarının yüksek, otoriter tutumların orta düzeyde ve izin verici tutumlarının oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. İşeme bozukluğu olan çocukların, otoriter ebeveyn tutumu görülen ailelerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Etik Kurul Onayı: Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 19.04.2018 tarih ve 04 numaralı karar ile etik onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Şahin, F.T., Özyürek, A. (2005). 5 ve 6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(2), 19-34.
2. Çikrikçi, S., (1999). Ankara İl Merkezindeki Resmi Banka Anaokullarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Okul Olgunluğu ile Aile Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
3. Yavuzer H. (2004). Çocuk psikolojisi, Remzi Kitapevi, İstanbul.
4. Suluhan D., (2010). Ebeveyn Eğitiminin Disfonksiyonel Eliminasyon Sendromlu Çocuklarda İşeme Bozukluğu Üzerine Etkisi (Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşirelik Programı Yüksek Lisans Tezi), Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
5. Metin, Ş., Özlü, S.G., (2021). Enürezis Nokturna İle İlgili Ailelerin Bilgi Düzeyi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi, Pamukkale Tıp Dergisi, 14(1), 243-252.
6. Yurdakul, Ç., (2012). Denizli İlinde 6-15 Yaş Arası Okul Çocuklarında İşeme Bozukluğu Prevelansı ve Eşlik Eden Faktörler (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
7. Ünlü, A.K., Aksu, B., Ağbaş, A., Elevli, M., (2020). Primer Enürezis Nokturna Tanılı Çocuklar ve Annelerinde Anksiyete Düzeyinin Değerlendirilmesi, İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi, 83(2), 100-4.
8. Yoğurtçu, H., (2015). İlkokul Çağındaki Çocuklarda İşeme Disfonksiyonları ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
9. Akbal, C., Genc, Y., Burgu, B., (2005). Disfonksiyonel işeme ve inkontinans skorlama sistemi: Pediatrik popülasyonda inkontinans semptomlarının nicel değerlendirmesi, 173(3), 969-73.
10. Demir, K.E., Şendil, G., (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), Türk Psikoloji Yazıları, 11 (21), 15-25.
11. Şendil, G., Karabulut, D.E., (2007), Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), (Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
12. Aydın, T.G., (2012). İdrar Yolu Enfeksiyonu Geçiren Çocukların İşeme Bozukluğu Semptom Skorlaması İle İncelenmesi (Tıpta Uzmanlık Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
13. Akbal, C., Şahan, A., Şener, TE ve ark, (2014). Aşırı aktif mesaneli çocuklarda pediatrik alt üriner sistem semptom skorunun tanısal değeri. Dünya J Urol 32, 201-208.
14. Vaz, G.T., Vasconcelos, M.M., Oliveira, E.A., (2012), Prevalence of lower urinary tract symptoms in school-age children, Pediatr Nephrol, 27(4):597-603.
15. Senior, E., (2014). Okul tuvaletlerimizi seviyoruz: ilkokul öğrencilerini okul tuvaletlerini iyileştirmeye dahil etmek.
16. Şahin C, Şahin O, Güraksın A. (2001), Erzurum ili ilköğretim okulu birinci sınıf öğrencilerinde enürezis sıklığı ve etkileyen faktörler, Türk Üroloji Dergisi, p. 447-455.
17. Steinberg, L., Dornbusch, S., Brown, B., (1992). Ethnic differences in adolescent achievement, An ecological perspective, American Psychologist, 47(6), 723-729.
18. Cheah, C.S.L., Leung, C.Y.Y., Tahseen, M., & Schultz, D. (2009). Okul öncesi çocukların göçmen Çinli anneleri arasında yetkili ebeveynlik. Aile Psikolojisi Dergisi, 23 (3), 311-320.
19. Wang, Z. (2015). Ergenlerde Benlik Kavramı ile Ebeveynlik Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Psikoloji, 6, 516-520.
20. Erkenekli, M., (2012). Kültürel Değer Çalışmalarında Yöntem ve Sosyolojik Araştırmalar İçin Bir Model Önerisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 33.